

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie
PERSCOMMUNIQUÉ nr. 76/22
Luxemburg, 5 mei 2022

Arrest in zaak C-83/20
BPC Lux 2 e.a.

De Portugese regeling op grond waarvan Banco Espírito Santo is afgewikkeld, is verenigbaar met het recht op eigendom

Portugal heeft het door de richtlijn betreffende het herstel en de afwikkeling van kredietinstellingen voorgeschreven resultaat niet in gevaar gebracht door die richtlijn vóór het verstrijken van de omzettingstermijn slechts gedeeltelijk om te zetten

Banco Espírito Santo SA (hierna „BES”) was een van de belangrijkste kredietinstellingen in Portugal. Wegens de financiële problemen van BES en het ernstige risico dat BES haar verplichtingen niet zou kunnen nakomen heeft de Banco de Portugal (nationale bank van Portugal) op 3 augustus 2014 een besluit tot afwikkeling van deze kredietinstelling vastgesteld (hierna: „afwikkelingsmaatregel”). Deze afwikkelingsmaatregel, die is vastgesteld op grond van de nationale regeling voor de afwikkeling van kredietinstellingen¹, zoals gewijzigd bij een besluit met kracht van wet van 1 augustus 2014², heeft geleid tot de oprichting van een overbruggingsbank, Novo Banco SA, waaraan bepaalde activa, passiva, posten buiten de balanstelling en door BES beheerde activa zijn overgedragen.

Verzoeksters in het hoofdgeding (hierna „BPC Lux 2 e.a.”) zijn houders van door BES uitgegeven achtergestelde obligaties. Massa Insolvente bezat rechtstreeks en indirect participaties in het maatschappelijk kapitaal van BES. BPC Lux 2 e.a. en Massa Insolvente zijn tegen de afwikkelingsmaatregel opgekomen bij de nationale bestuursrechter, voor wie zij met name hebben aangevoerd dat deze maatregel in strijd met het Unierecht was vastgesteld.

BPC Lux 2 e.a. en Massa Insolvente hebben elk beroep ingesteld bij de hoogste Portugese bestuursrechter, die twijfelde of de nationale regeling op grond waarvan de afwikkelingsmaatregel van BES is vastgesteld verenigbaar is met het Unierecht, en dan met name met richtlijn 2014/59³ en artikel 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”)⁴, omdat een hele reeks voorschriften van die richtlijn niet is omgezet.

Bovendien vroeg deze rechter zich af of de Portugese wetgever het door richtlijn 2014/59 voorgeschreven resultaat mogelijkwerijs ernstig in gevaar heeft gebracht⁵ door de vaststelling van het besluit met kracht van wet van 1 augustus 2014, dat deze richtlijn slechts gedeeltelijk heeft omgezet vóór het verstrijken van de omzettingstermijn ervan op 31 december 2014.

Met zijn arrest oordeelt het Hof dat de nationale regeling op grond waarvan de afwikkelingsmaatregel van BES is vastgesteld, verenigbaar is met artikel 17, lid 1, van het

¹ Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras (algemeen kader voor kredietinstellingen en financiële ondernemingen), zoals gewijzigd bij besluit met kracht van wet nr. 31-A/2012 van 10 februari 2012.

² Besluit met kracht van wet nr. 114-A/2014 van 1 augustus 2014.

³ Richtlijn 2014/59/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het herstel en de afwikkeling van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van richtlijn 82/891/EEG van de Raad en de richtlijnen 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU en 2013/36/EU en de verordeningen (EU) nr. 1093/2010 en (EU) nr. 648/2012, van het Europees Parlement en de Raad (PB 2014, L 173, blz. 190).

⁴ Artikel 17 van het Handvest waarborgt de bescherming van het recht op eigendom.

⁵ Gelet op het beginsel dat is ontwikkeld in het arrest van 18 december 1997, Inter-Environnement Wallonie, [C-129/96](#) (zie [PC nr. 80/97](#)), betreffende de verplichtingen die op de lidstaten rusten gedurende de termijn die voor de omzetting van een richtlijn is vastgesteld.

Handvest. Het oordeelt bovendien dat de verwezenlijking van het voorgeschreven resultaat van een richtlijn in beginsel niet ernstig in gevaar kan worden gebracht doordat een lidstaat die richtlijn vóór het verstrijken van de omzettingstermijn slechts gedeeltelijk heeft omgezet, namelijk door slechts een aantal bepalingen daarvan om te zetten.

Beoordeling door het Hof

Om te beginnen onderzoekt het Hof of de aangevoerde bepalingen van richtlijn 2014/59⁶ van toepassing zijn op het hoofdgeding. Het merkt op dat de omzettingstermijn van deze richtlijn is verstreken op 31 december 2014. Op de datum waarop de afwikkelingsmaatregel werd vastgesteld, namelijk 3 augustus 2014, was de omzettingstermijn van richtlijn 2014/59 dus nog niet verstreken. Na te hebben gewezen op zijn vaste rechtspraak in deze materie⁷, stelt het Hof vast dat verzoeksters in het hoofdgeding zich voor de verwijzende rechter niet kunnen beroepen op de bepalingen van richtlijn 2014/59, aangezien die niet van toepassing zijn op het hoofdgeding.

Wat betreft de toepasbaarheid van artikel 17 van het Handvest herinnert het Hof eraan dat de bepalingen van het Handvest ingevolge artikel 51, lid 1, daarvan slechts tot de lidstaten zijn gericht voor zover zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. In dit verband stelt het Hof ten eerste vast dat het besluit met kracht van wet van 10 februari 2012 tot doel had een verbintenis uit te voeren die de Portugese Republiek was aangegaan in een memorandum van overeenstemming betreffende economische beleidsvoorwaarden tussen de Portugese Staat en de Europese Commissie, de Europese Centrale Bank (ECB) en het Internationaal Monetair Fonds (IMF), en ten tweede dat het besluit met kracht van wet van 1 augustus 2014 een gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2014/59 vormt. Het Hof is dan ook van oordeel dat het Unierecht ten uitvoer wordt gebracht in de zin van artikel 51, lid 1, van het Handvest, zodat het Handvest van toepassing is op het hoofdgeding.

In dat verband merkt het Hof op dat artikel 17, lid 1, van het Handvest drie onderscheiden regels bevat. De eerste, die wordt uitgedrukt in de eerste volzin, is algemeen van aard en concretiseert het beginsel van eerbiediging van het recht op eigendom. De tweede, in de tweede volzin van dat lid, behandelt de ontneming van eigendom en stelt daarvoor bepaalde voorwaarden. De derde regel, in de derde volzin van lid 1, verleent de lidstaten de bevoegdheid om met name het gebruik van eigendom te regelen voor zover het algemeen belang dit vereist. Het Hof voegt daaraan toe dat deze regels niet los van elkaar staan. De tweede en derde regel betreffen specifieke voorbeelden van aantasting van het recht op eigendom en moeten worden uitgelegd in het licht van het in de eerste regel neergelegde beginsel.

In dat kader buigt het Hof zich in de eerste plaats over de vraag of artikel 17, lid 1, van het Handvest⁸ van toepassing is op beperkingen van het recht op eigendom op aandelen of obligaties die op de kapitaalmarkt kunnen worden verhandeld, zoals in deze zaak. Het Hof stelt ten eerste vast dat de bij die bepaling verleende bescherming rechten met een vermogenswaarde betreft waaruit vanuit het oogpunt van de betrokken rechtsorde een verworven rechtspositie voortvloeit op basis waarvan deze rechten door en ten gunste van de houder ervan autonoom kunnen worden uitgeoefend, en oordeelt dat deze op de kapitaalmarkt verhandelbare aandelen of obligaties dergelijke rechten vormen. Ten tweede constateert het Hof dat deze aandelen of obligaties rechtmatig zijn verkregen. Zij vallen dus binnen de werkingssfeer van artikel 17, lid 1, van het Handvest.

In de tweede plaats **oordeelt het Hof dat een afwikkelingsmaatregel die zoals in deze zaak overeenkomstig een nationale regeling is vastgesteld geen ontneming van eigendom**

⁶ Te weten de artikelen 36, 73 en 74 van richtlijn 2014/59.

⁷ Het reeds aangehaalde arrest Inter-Environnement Wallonie, en arresten van 17 januari 2008, Velasco Navarro, [C-246/06](#), en 27 oktober 2016, Milev, [C-439/16 PPU](#).

⁸ Artikel 17, lid 1, van het Handvest bepaalt dat eenieder het recht heeft om de goederen die hij rechtmatig heeft verkregen in eigendom te bezitten, te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken. Aan niemand mag zijn eigendom worden ontnomen, behalve in het algemeen belang in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet en mits het verlies tijdig op billijke wijze wordt vergoed. Het gebruik van de goederen kan worden geregeld bij de wet voor zover het algemeen belang dit vereist.

inhoudt in de zin van artikel 17, lid 1, tweede volzin, van het Handvest. **Deze afwikkelingsmaatregel hield** namelijk **geen formele ontneming of onteigening van de betrokken aandelen of obligaties in.** In het bijzonder heeft deze maatregel niet op een **gedwongen, integrale en definitieve manier de rechten ontnomen die voor de houders ervan uit die aandelen of obligaties voortvloeien.**

In de derde plaats is het Hof van oordeel dat dit niet wegneemt dat **de overeenkomstig de regeling in het hoofdgeding vastgestelde afwikkelingsmaatregel**, op grond waarvan met name activa van een kredietinstelling worden overgedragen aan een overbruggingsbank, **wel een regeling van het gebruik van goederen** in de zin van artikel 17, lid 1, derde volzin, van het Handvest is, **die het recht op eigendom van de aandeelhouders van die kredietinstelling kan aantasten door hun economische positie te verzwakken.** Ook het recht op eigendom van de schuldeisers, zoals obligatiehouders, van wie de schuldvorderingen niet zijn overgedragen aan de overbruggingsinstelling, kan door deze regeling worden aangetast.

Uit de tekst van deze bepaling volgt dat het gebruik van goederen bij wet kan worden geregeld voor zover het algemeen belang dit vereist. Het Hof onderzoekt achtereenvolgens alle in deze bepaling vastgestelde voorwaarden en komt vervolgens tot het oordeel dat **artikel 17, lid 1, derde volzin, van het Handvest zich, gelet op de beoordelingsmarge van de lidstaten wanneer zij beslissingen van economische aard nemen, niet verzet tegen een nationale regeling als in het hoofdgeding aan de orde is, die geen uitdrukkelijke bepaling bevat op grond waarvan de aandeelhouders worden beschermd tegen hogere verliezen dan zij zouden hebben geleden indien de instelling was geliquideerd op de datum waarop de afwikkelingsmaatregel is genomen (beginsel *no creditor worse off*).**

In de vierde en laatste plaats onderzoekt het Hof of de omstandigheid dat een lidstaat richtlijn 2014/59 voor het verstrijken van de omzettingstermijn gedeeltelijk heeft omgezet in een nationale regeling inzake de afwikkeling van kredietinstellingen, namelijk door slechts een aantal bepalingen daarvan om te zetten, de verwezenlijking van het door die richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar kan brengen in de zin van het arrest Inter-Environnement Wallonie.

In dat verband geeft het aan dat de omzettingstermijn van richtlijn 2014/59 op 31 december 2014 is verstreken, zodat de Portugese Republiek niet kan worden verweten dat zij de richtlijn op de datum waarop de afwikkelingsmaatregel werd vastgesteld, namelijk 3 augustus 2014, niet in nationaal recht had omgezet. Dit neemt niet weg dat **de lidstaten waaraan een richtlijn gericht is zich tijdens de termijn voor de omzetting daarvan moeten onthouden van maatregelen die de verwezenlijking van het door die richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar zouden brengen.** Die onthoudingsverplichting van alle nationale autoriteiten moet aldus worden opgevat dat zij betrekking heeft op de vaststelling van iedere algemene of specifieke maatregel die een dergelijk gevaar teweeg kan brengen. Voorts moeten de rechterlijke instanties van de lidstaten zich vanaf het tijdstip van inwerkingtreding van een richtlijn zoveel mogelijk onthouden van een uitlegging van het nationale recht die de verwezenlijking van de met deze richtlijn nagestreefde doelstelling na het verstrijken van de omzettingstermijn ernstig in gevaar zou kunnen brengen.

In dat verband herinnert het Hof eraan dat het weliswaar aan de nationale rechter staat om te beoordelen of de nationale bepalingen waarvan de wettigheid wordt betwist, de verwezenlijking van het door een richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar kunnen brengen, welk onderzoek noodzakelijkerwijs moet worden verricht op basis van een algehele beoordeling, waarbij rekening wordt gehouden met alle op het betrokken nationale grondgebied vastgestelde beleidsopties en maatregelen, maar dat **het Hof bevoegd is om zich uit te spreken over de vraag of de omstandigheid dat een lidstaat een richtlijn gedeeltelijk heeft omgezet voordat de omzettingstermijn van die richtlijn is verstreken, namelijk door slechts een aantal bepalingen daarvan om te zetten, in beginsel de verwezenlijking van het door de richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar kan brengen.**

Dienaangaande heeft het Hof reeds geoordeeld dat de lidstaten voorlopige bepalingen kunnen vaststellen of een richtlijn stapsgewijs ten uitvoer kunnen leggen. In die gevallen brengt de onverenigbaarheid van de nationale overgangsbepalingen met de richtlijn of de niet-omzetting van

sommige bepalingen van de richtlijn niet noodzakelijkerwijs het door de richtlijn voorgeschreven resultaat in het gedrang. Dit resultaat kan namelijk in een dergelijk geval nog altijd worden bereikt door de definitieve en volledige omzetting van de betreffende richtlijn binnen de gestelde termijn.

Voorts moet de onthoudingsplicht waarnaar het Hof met name heeft verwezen in punt 45 van het arrest Inter-Environnement Wallonie, zo worden begrepen dat zij betrekking heeft op iedere algemene of specifieke maatregel die het door de betreffende richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar kan brengen. **Wanneer echter de vaststelling van een maatregel door een lidstaat beoogt een richtlijn van de Unie om te zetten – zij het slechts gedeeltelijk – en die omzetting correct is, kan de vaststelling van die gedeeltelijke omzettingsmaatregel niet worden geacht dat negatieve gevolg te hebben**, aangezien die maatregel de nationale regeling en de richtlijn die erdoor wordt omgezet noodzakelijkerwijs nader tot elkaar brengt en er zo toe bijdraagt de doelstellingen van die richtlijn te verwezenlijken.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170